

статі підставою для наукового обґрунтування стратегії формування фінансової культури в українському суспільстві.

Інформаційні джерела:

1. Ставерська Т. О., Жилякова О. В., Лисак Г. Г. Теоретичне обґрунтування складових культури фінансових стосунків. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 2. С. 323–229. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/ujae_2022_r02_a39.pdf DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-2-39>
2. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/strategy-fin-literacy>
3. OECD (2020), OECD Council Recommendation on Financial Literacy. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>

ЕТАПИ ОЦІНКИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА

Жилякова О.В., канд. екон. наук, доц.

Николаєнко О.А., здоб. ВО

Державний біотехнологічний університет

Важливою передумовою відновлення та зміцнення фінансової системи країни є зростання ролі страхових компаній як однієї з ключових ланок фінансово-кредитної системи.

Запорукою ефективного функціонування страхового ринку є фінансово надійні страховики, оскільки відсутність або низький рівень фінансової надійності суб'єкта господарювання призводить до його неплатоспроможності, а у кінцевому результаті і до банкрутства.

На страховому ринку України кількість страхових компаній починаючи з 2020 року істотно зменшилася. Так, загальна кількість страховиків на кінець 2023 року склала 101 компанію проти 210 на кінець 2020 року. Тенденція скорочення кількості страховиків продовжилася та загострилася у 2024 році. Так, за перше півріччя 2024 року з ринку пішли ще 11 страховиків та загальна кількість становила 90 страхових компаній. В більшості випадків вихід з ринку пов'язано зі застосуванням Регулятором страхового ринку заходів впливу у зв'язку з невідповідністю страховиків вимогам.

Загальноприйнятий підхід до визначення фінансової надійності страхової компанії наведений С.С. Осадцем. Фінансова надійність страховика – це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування та перестрахування у випадку впливу несприятливих чинників [1]. Тому стійка фінансова надійність страхових операцій дає змогу страховикові виконати усі зобов'язання за будь-яких несприятливих обставин.

Фінансова надійність страхової компанії насамперед визначається її рівнем платоспроможності, який має підтримуватись постійно. Платоспроможність страховика – це об'єктивний показник його поточного фінансового стану шляхом його прогнозування в осяжному майбутньому.

На початку 2024 року введено в дію Закон України «Про страхування», який було прийнято ще у листопаді 2021 року на заміну Закону України «Про страхування» 1996 року. Новим законом встановлено вимоги щодо забезпечення платоспроможності страховика у відповідності до світової та європейської практики страхового ринку. Згідно цих вимог процес оцінки платоспроможності страховика складається з наступних етапів:

1. Розподіл складових власного капіталу на I, II, III рівні регулятивного капіталу.
2. Визначення суми прийнятних активів та їх різниці із зобов'язанням страховика.
3. Визначення капіталу платоспроможності (SCR).
4. Визначення мінімального капіталу (MCR).
5. Визначення прийнятного регулятивного капіталу (% врахування рівнів регулятивного капіталу в MCR та SCR).

До розрахунку регулятивного капіталу використовуються лише прийнятні активи, а саме гроші в банку, державні цінні папери, інші цінні папери, зобов'язання перестраховика, нерухоме майно, непрострочена дебіторська заборгованість, кошти в МТСБУ, готівка, кредити страхувальникам.

За результатами діяльності компанії у 2023 році обсяг прийнятних активів (1 млрд 428 млн грн) перевищує нормативний показник на 148 млн грн. Показник прийнятних активів, що відповідають критеріям ліквідності, прибутковості, якості та вимогам диверсифікації перевищує показник страхових резервів на суму понад 397 млн. грн. Відповідно до якості активів – сума перевищення нормативного показника складає понад 657 млн грн.

Новий закон має суттєвий вплив на страховий ринок в Україні та кардинально змінює умови роботи страховиків. Закон установлює два різні підходи до вимог платоспроможності – спрощений (Solvency I) та базовий (Solvency II). Зокрема, базовий підхід застосовуватиметься до страховиків життя, компаній із ліцензіями на класи страхування відповідальності, кредитів, поруки та більших страхових компаній.

Новий закон «Про страхування» розроблявся як база для європейського курсу галузі, запроваджуючи принципи та підходи Євродирективи Solvency II, норми якої Україна зобов'язалась імплементувати, але за час розробки, прийняття та набрання чинності законом, в Європі відбувався перегляд Євродирективи Solvency II у бік полегшення тягаря нормативних вимог до страхових компаній. Зміни до Директиви зменшують поточні надмірні вимоги до платоспроможності європейського страхового сектору, що в свою чергу дає можливість галузі забезпечити більший захист для громадян і підприємств, а також інвестиції в європейську економіку.

Тобто в процесі підготовки підзаконних нормативних актів в законі «Про страхування» виявились певні неузгодженості між окремими нормами, деякі норми важко реалізувати на практиці. Згідно етапів впровадження нових вимог до страховиків базовий підхід оцінки платоспроможності на основі Solvency II повинен бути застосовано з 01.01.2027 року.

Таким чином, для забезпечення страховикам ефективного переходу на нову законодавчу базу необхідна подальша законотворча робота на основі науково-методичного обґрунтування механізму переходу страхового ринку на норми Євродирективи Solvency II.

Інформаційні джерела:

1. Осадець С.С. Страхування: підручн. / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.
2. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n824>

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФІСКАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Журенко С.В., здоб. ВО
Макогон В.В., канд. екон. наук, доц.
Державний біотехнологічний університет

Фіскальне навантаження являє собою відносну оцінку обсягів податкових платежів, яку фізична або юридична особа зобов'язана сплатити як податок на дохід, майно, оборот, споживання тощо. Воно вказує на рівень оподаткування, якому підлягає конкретна юридична особа, і може включати різні види податків. Фіскальне податкове навантаження може бути виражене у відсотках від доходу або вартості майна, або у вигляді фіксованої суми. Значне фіскальне навантаження може впливати на економічну та інвестиційну діяльність суб'єктів оподаткування, а також на поведінку споживачів.

Кожна країна формує власну податкову систему, і фіскальне навантаження може відрізнятися від країни до країни і в межах однієї країни залежно від таких факторів, як дохід, форма оподаткування та інші податкові зобов'язання.

Податкова оцінка – це аналіз і визначення суми податку, що накладається на фізичну або юридичну особу в конкретній юрисдикції. Цей аналіз включає різні аспекти податкової системи та їх вплив на економіку і суспільство.

Оцінка фіскального навантаження передбачає:

1. Ставки оподаткування: оцінку окремих ставок податків – на прибуток, на майно, на оборот, на споживання тощо.
2. Види податків: прибутковий податок, податок на доходи, майно, додану вартість, споживання тощо.
3. Аналіз застосування податкових пільг: наявності та обсягу податкових пільг, які зменшують фіскальний тиск для окремих категорій платників та видів діяльності.
4. Ефективність адміністрування податків: оцінка, наскільки ефективно збираються та використовуються податки.